

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАВА

10 грудня 1948 року на 183 пленарному засіданні Генеральної асамблеї ООН у Паризькому палаці Шайо була прийнята та проголошена резолюцією 217 А (III) Загальна декларація прав людини (далі – Декларація), котра стала результатом безпосереднього досвіду Другої Світової Війни і представляє перше глобальне вираження прав, які є невід’ємними для всіх людей.

Декларація широко цитується урядами різних держав, ученими, правниками і судами, та особами, котрі звернулися до її принципів, щоб захистити свої визнані права.

Дотримання прав і свобод особи стало одним з найважливіших, пріоритетних принципів нашої держави від початку незалежності.

Указом Президента України «Про Всеукраїнський тиждень права» від 08 грудня 2008р. №1149 започатковано проведення Всеукраїнського тижня права щороку в тиждень, що включає 10 грудня – День прав людини, який відзначається в пам’ять проголошення Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 році Загальної декларації прав людини.

Відтоді, проведення заходів до Всеукраїнського тижня права, стало вже традицією в Україні. Не є винятком є і 2017 рік.

План заходів з проведення у 2017 році Всеукраїнського тижня права, затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 р. №579-р «Про затвердження плану заходів з проведення у 2017 році Всеукраїнського тижня права».

Відповідно до ст. 1 Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-вр (далі – Конституція) Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

Тому, побудова правової, соціальної, демократичної держави є одним з найважливіших та відповідальних завдань в Україні.

Згідно ст. 3 Конституції людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Тож, головними принципами в Україні мають бути верховенство права (ст. 8 Конституції) та закону, а також за будь-яких обставин, дотримуватись права та свободи людини і громадянина.

З огляду на наведене вище, величезного значення набувають правова освіта та правове виховання, бо саме вони формують правову культуру та свідомість людей.

РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО РІВНЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ТА НАБУТТЯ НЕОБХІДНОГО РІВНЯ ПРАВОВИХ ЗНАНЬ

Відповідно до Конституції України парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини здійснює Уповноважений Верховної Ради з прав людини.

Правова держава гарантує реальність прав людини, її захисту від порушень з боку влади.

Дотримання Прав людини є головною умовою та ознакою демократії. Саме реалізація, охорона та захист прав людини є запорукою дійсної інтеграції України до Європейського суспільства.

Декларація складається з 30 статей, котрі є основою наступних міжнародних договорів, регіональних документів по правах людини, національних конституцій та інших законів. Міжнародний законопроект з прав людини це – Всесвітня Декларація Прав Людини, Міжнародний Пакт про економічні, соціальні і культурні права і Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та два факультативні протоколи до неї. У 1966 році Генеральна Асамблея ООН прийняла два докладних договори, які завершують Міжнародний законопроект

про права людини. В 1976 році, після того як договори були ратифіковані достатнім числом окремих націй, законопроект набув статусу міжнародного права.

Україна ратифікувала наведені вище пакти ще у 1973 році. Те ж саме зробила більшість інших держав світу, які зобов'язалися привести своє національне законодавство у відповідність до прописаних у пактах вимог.

Таким чином, Міжнародно-правові акти отримали верховенство над їх внутрішнім законодавством. Відтоді, у громадянина, чії політичні чи громадянські права порушені, з'явилась можливість звернутися за захистом до Комітету з прав людини при ООН, якщо він вичерпав можливості захисту, котрі надані національним законодавством. У тому випадку, коли певне право людини не отримало конституційного закріплення з боку держави, воно визнається таким на основі міжнародних актів.

Так, окрім Декларації та обох Пактів гарантії прав та свобод людини і громадянина передбачені також Конституцією і законами України, що становлять систему правових норм, організаційних засобів, способів, умов та вимог, за допомогою котрих здійснюється охорона й захист прав, свобод і законних інтересів громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які знаходяться на території нашої держави.

Розділ II Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-вр (далі – Конституція) присвячений правам, свободам, та обов'язкам людини і громадянина (ст.ст. 21 – 64).

Важливим є й те, що права людини і громадянина не абсолютні. Тобто, можуть у визначних випадках обмежуватись законом. Тому, що права однієї людини закінчуються там де починаються права іншої.

Так, відповідно до ст. 37 Конституції утворення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняються.

Згідно зі ст. 64 Конституції конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 цієї Конституції.

РОЗ'ЯСНЕННЯ З ПИТАНЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ, У ТОМУ ЧИСЛІ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ, ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ, ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА ПОСТРАЖДАЛИХ У НАСЛІДОК ЗАЗНАЧЕНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Враховуючи сьогоднішнє, варто звернути окрему увагу на реалізацію та захист прав учасників антитерористичної операції (далі – АТО) членів їх сімей, а також внутрішньо переміщених осіб.

Закон України: «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 № 3551-ХІІ (далі – Закон № 3551-ХІІ) визначає правовий статус ветеранів війни, забезпечує створення належних умов для їх життєзабезпечення, сприяє формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до них.

Відповідно до Закону № 3551-ХІІ учасники антитерористичної операції мають зокрема, право на пільги, передбачені для учасників бойових дій.

Статтею 12 Закону № 3551-ХІІ передбачено пільги учасникам бойових дій та особам, прирівняним до них.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 12 Закону № 3551-ХІІ учасникам бойових дій (ст.ст. 5, 6 цього Закону) зокрема надаються такі пільги:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів;

2) першочергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);

3) безплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України;

4) 75-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю);

5) 75-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання.

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацездатних осіб, надається 75-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю);

6) 75-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання за наявності посвідчення встановленого зразка, а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду – також електронного квитка, який видається на безплатній основі;

8) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;

9) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;

10) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;

11) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

12) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки із збереженням заробітної плати строком 14 календарних днів на рік;

13) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємства, установи, організації;

14) першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом.

Учасники бойових дій, які дістали поранення, контузію або каліцтво під час участі в бойових діях чи при виконанні обов'язків військової служби, забезпечуються жилою площею, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними

органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями у розпорядження місцевих рад та державних адміністрацій, – протягом двох років з дня взяття на квартирний облік;

15) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України;

16) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків;

17) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, незалежно від наявності залізничного сполучення, або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;

18) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства;

19) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів – додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів;

20) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

21) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цим ветераном війни, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством;

22) учасникам бойових дій на території інших держав надається право на позаконкурсний вступ до вищих навчальних закладів та переважне право на вступ до професійно-технічних навчальних закладів і на курси для одержання відповідних професій.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються учасникам бойових дій та членам їх сімей, що проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього.

Площа житла, на яку нараховується 75-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. Якщо в складі сім'ї є особи, які мають право на знижку плати в розмірі, меншому ніж 75 процентів, спочатку обчислюється в максимально можливому розмірі 75-процентна відповідна знижка плати.

Учасникам бойових дій пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються в розмірі 25 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Щорічно до 5 травня учасникам бойових дій виплачується разова грошова допомога у розмірі, який визначається Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

Держава забезпечує учасникам бойових дій, зазначеним у пункті 19 частини першої статті 6 цього Закону, та їхнім дітям, у тому числі дітям, які навчаються за денною формою навчання у професійно-технічних та вищих навчальних закладах, — до закінчення навчальних закладів, але

не довше ніж до досягнення ними 23 років, державну цільову підтримку для здобуття професійно-технічної та вищої освіти у державних та комунальних навчальних закладах.

Державна цільова підтримка для здобуття професійно-технічної та вищої освіти надається у вигляді: повної або часткової оплати навчання за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів; пільгових довгострокових кредитів для здобуття освіти; соціальної стипендії; безоплатного забезпечення підручниками; безоплатного доступу до мережі Інтернет, систем баз даних у державних та комунальних навчальних закладах; безоплатного проживання в гуртожитку; інших заходів, затверджених Кабінетом Міністрів України.

Порядок та умови надання державної цільової підтримки для здобуття професійно-технічної та вищої освіти зазначеним категоріям громадян визначаються Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до преамбули Закону України: «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 № 1706-VII (далі – Закон 1706-VII) відповідно до Конституції та законів України, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, встановлює гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів внутрішньо переміщених осіб.

Згідно із ч. 1 ст. 1 Закону 1706-VII внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

У частині 1 ст. 2 Закону 1706-VII встановлено, що Україна вживає всіх можливих заходів, передбачених Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, щодо запобігання виникненню передумов вимушеного внутрішнього переміщення осіб, захисту та дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або інтеграції за новим місцем проживання в Україні.

Відповідно до ч. 1 ст. 9 Закону 1706-VII внутрішньо переміщена особа має право на: єдність родини; сприяння органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права у пошуку та возз'єднанні членів сімей, які втратили зв'язок внаслідок внутрішнього переміщення; інформацію про долю та місцезнаходження зниклих членів сім'ї та близьких родичів; безпечні умови життя і здоров'я; достовірну інформацію про наявність загрози для життя та здоров'я на території її покинутого місця проживання, а також місця її тимчасового поселення, стану інфраструктури, довкілля, забезпечення її прав і свобод; створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання; оплату вартості комунальних послуг, електричної та теплової енергії, природного газу в місцях компактного поселення внутрішньо переміщених осіб (містечках із збірних модулів, гуртожитках, оздоровчих таборах, будинках відпочинку, санаторіях, пансіонатах, готелях тощо) за відповідними тарифами, встановленими на такі послуги та товари для населення; забезпечення органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права можливості безоплатного тимчасового проживання (за умови оплати особою вартості комунальних послуг) протягом шести місяців з моменту взяття на облік внутрішньо переміщеної особи; для багатодітних сімей, інвалідів, осіб похилого віку цей термін може бути продовжено; сприяння у переміщенні її рухомого майна; сприяння у поверненні на попереднє місце проживання; забезпечення лікарськими засобами у випадках та порядку, визначених законодавством; надання необхідної медичної допомоги в державних та комунальних закладах охорони здоров'я; влаштування дітей у дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади; отримання соціальних та адміністративних послуг за місцем перебування; проведення державної реєстрації актів цивільного стану, внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання за місцем перебування; безкоштовний проїзд для добровільного повернення до свого покинутого постійного місця проживання у всіх

видах громадського транспорту у разі зникнення обставин, що спричинили таке переміщення; отримання гуманітарної та благодійної допомоги; інші права, визначені Конституцією та законами України.

09.06.2016 року у Верховній Раді України зареєстровано Проект Закону «Про статус і соціальний захист мирних (цивільних) громадян, які постраждали внаслідок проведення антитерористичної операції» № 4794.

Цим законопроектом пропонується визначити правовий статус мирного (цивільного) населення, яке не приймало безпосередньої участі у військових (бойових) діях під час проведення антитерористичної операції але постраждало внаслідок її проведення, визначити основи соціального захисту таких осіб та гарантії їх соціальної захищеності шляхом надання пільг і державної соціальної підтримки.

На сьогоднішній день, Проект Закону «Про статус і соціальний захист мирних (цивільних) громадян, які постраждали внаслідок проведення антитерористичної операції» (реєстр. № 4794) внесено до порядку денного сьомої сесії Верховної ради України восьмого скликання, затверджений постановою Верховної Ради України «Про порядок денний сьомої сесії Верховної Ради України восьмого скликання» від 03.10.2017 № 2149-VII.

При підготовці публікації використано наступні матеріали:

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року;
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року;
3. Міжнародний пакт про економічні соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 року;
4. Конституція України від 28 червня 1996 № 254к/96-ВР;
5. Закон України: «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 № 3551-XII;
6. Закон України: «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 № 1706-VII;
7. Указ Президента України «Про Всеукраїнський тиждень права» №1149/2008 від 08 грудня 2008 року;
8. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з проведення у 2017 році Всеукраїнського тижня права» від 23.08.2017 р. № 579-р;
9. Проект Закону: «Про статус і соціальний захист мирних (цивільних) громадян, які постраждали внаслідок проведення антитерористичної операції» від 09.06.2016 № 2149-VIII;
10. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник/Пер. з рос. — Харків: Консум, 2001. — 656 с.

Посилання:

1. Офіційний портал Верховної Ради України [<http://zakon3.rada.gov.ua/laws>];
2. Електронний ресурс ВІКІПЕДІЯ Вільна енциклопедія [https://uk.wikipedia.org/wiki/Головна_сторінка];
3. Електронний ресурс ВІКІПЕДІЯ Вільна енциклопедія [https://uk.wikipedia.org/wiki/Загальна_декларація_прав_людини];
4. Електронний ресурс ВІКІПЕДІЯ Вільна енциклопедія [https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_пакт_про_громадянські_та_політичні_права];
5. Електронний ресурс Вікіпедія Вільна енциклопедія [https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_пакт_про_економічні,_соціальні_і_культурні_права].